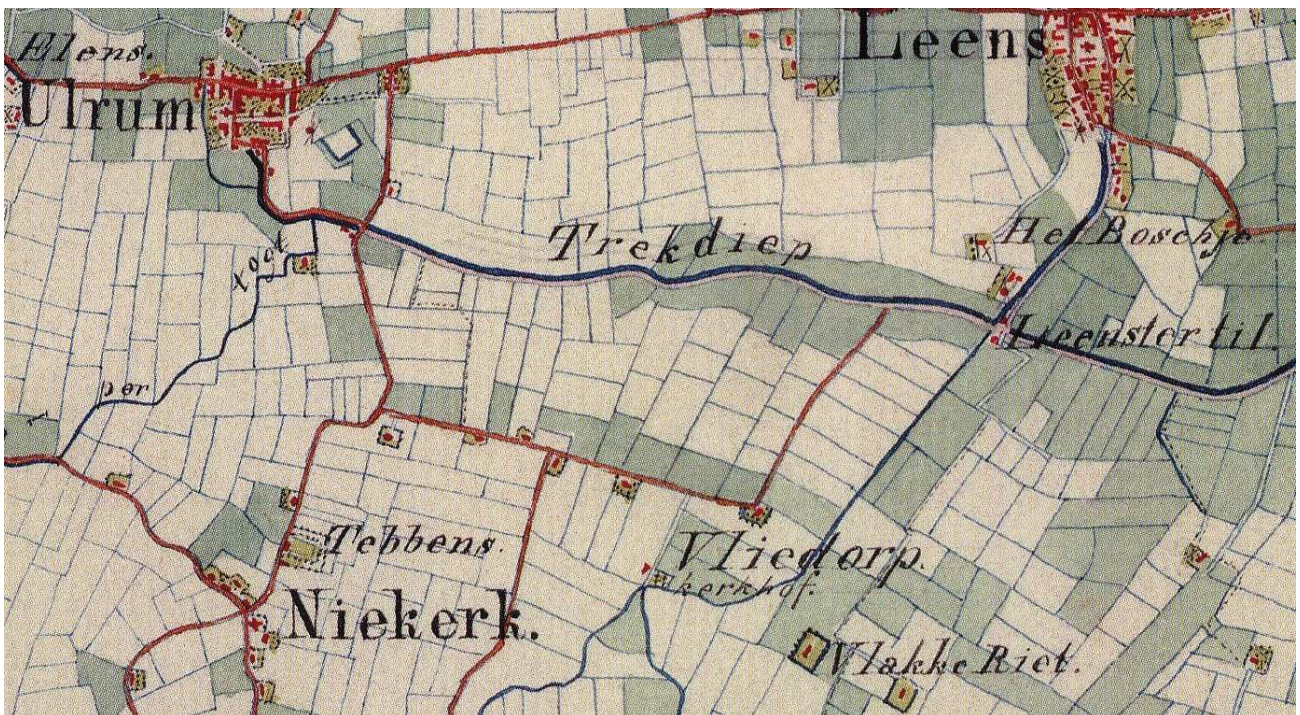

Vlakkeriet 6 bij Houwerzijl, gemeente De Marne

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Administratieve gegevens

provincie:	Groningen
gemeente:	De Marne
plaats:	Houwerzijl
toponiem:	Vlakkeriet 6
bevoegd gezag:	gemeente De Marne
opdrachtgever:	gemeente De Marne
centrumcoördinaat:	218.991 / 595.995
OM-nummer:	53744
kaartblad:	06F
beheer documentatie:	Libau, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, gemeente De Marne en E-depot
uitvoerder:	Libau
rapport:	12-197
auteur:	N. van der Mei
autorisatie:	drs. J. Molema
telefoon:	050-3126545
fax:	050-3123362
e-mail:	molema@libau.nl

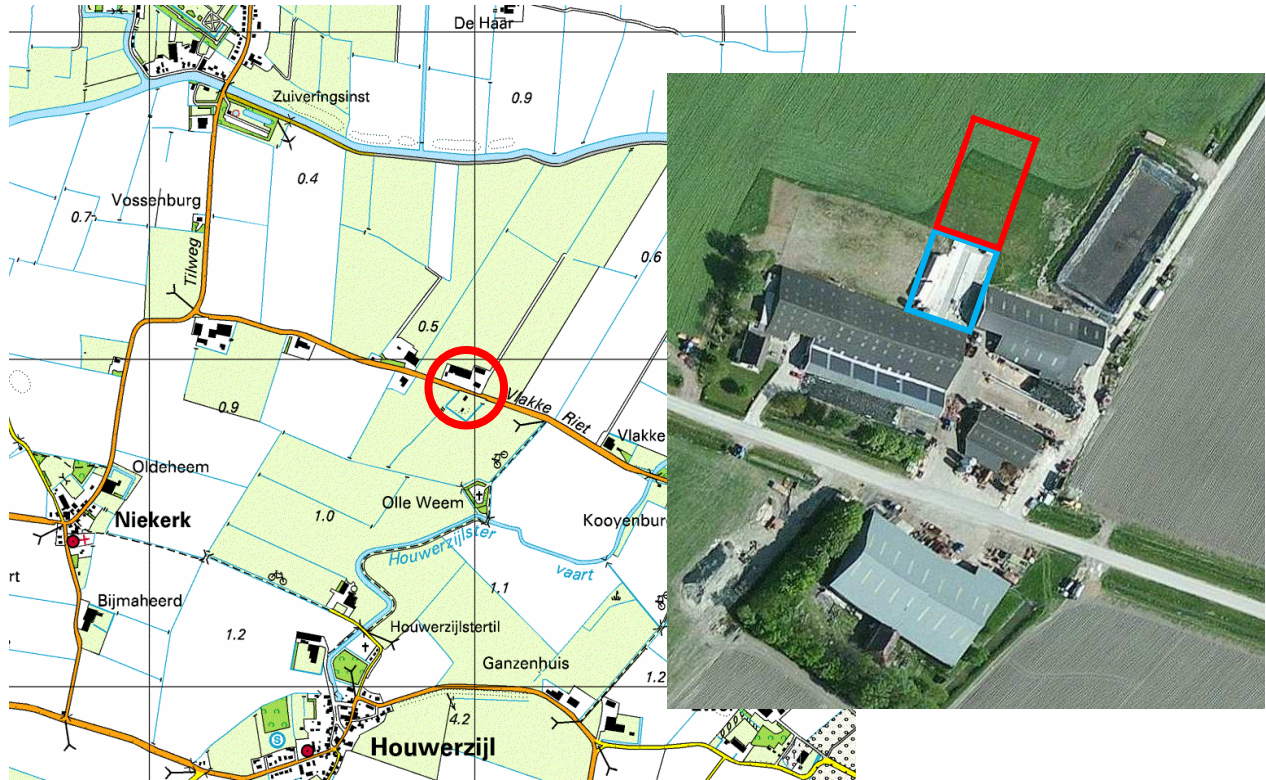

Vlakkeriet 6 bij Houwerzijl (gemeente De Marne)

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Planvoornemen

In opdracht van de gemeente De Marne, vertegenwoordigd door mw. K. Bakema, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie Vlakkeriet 6 bij Houwerzijl (zie figuur 1). Aanleiding voor dit onderzoek is de bouw van een stal met mestkelder. Het eerste deel van deze stal is al aangelegd (zie figuur 1). Dit stalgedeelte zal worden uitgebreid met 512 m². Het gebied waar de ingrepen worden beoogd, wordt hieronder verder aangeduid als plangebied.

Figuur 1: Ligging van het plangebied Vlakkeriet 6 bij Houwerzijl (rood omcirkeld) (Topografische Atlas Groningen). In de inzet een luchtfoto van het plangebied waarop de reeds aangelegde stal (blauw kader) en de voorgenomen nieuwbouw (rood kader) zijn weergegeven (www.bing.com/maps).

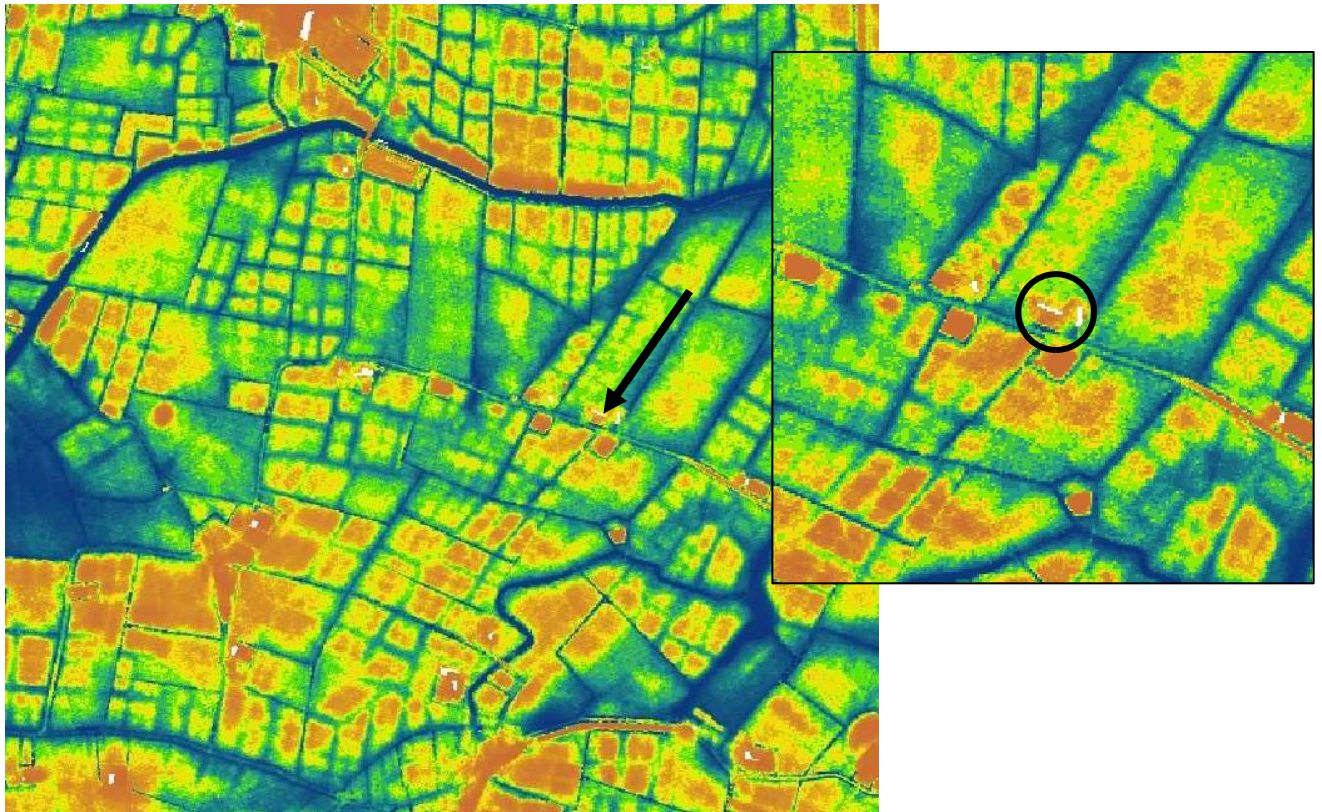
Informatie

Het plangebied ligt tussen Ulrum en Houwerzijl, nabij Niekerk. De naam Vlakkeriet is afgeleid van een nabijgelegen riviertje. Dit riviertje is inmiddels gekanaliseerd en wordt tegenwoordig Houwerzijlstervaart genoemd.

Volgens de fysisch geografische kaart van de provincie Groningen ligt het plangebied binnen een getij-afzettingenvlakte met kleinschalig reliëf. Langs de zuidrand hiervan loopt een oude dijk. Het betreft de Zuurdijk, een verbastering van Zuiderdijk (Werkgroep Dijken, 1984). De Zuurdijk is de oudste dijk in deze omgeving, de exacte datering is echter onbekend. De Zuurdijk werd rond 1288 vervangen door een zuidelijker gelegen dijk (Schroor & Meijering, 2007). Ten zuiden van de Zuurdijk liggen kwelderwallen (code Mv9) met bijbehorende kwelderflanken (code Mv8). Op deze kwelderflanken zijn meerdere wierden gelegen, voornamelijk langs de Zuurdijk.

De geomorfologische kaart bevestigt het beeld van de fysisch geografische kaart. De bodemkaart toont in het plangebied knippige poldervaaggronden, bestaande uit zware zavel (code gMn25C; zie bijlage: Kaart archeologie). Ten zuiden van de Zuurdijk bestaat de bodem uit kalkarme poldervaaggronden in zware zavel (code Mn25C).

Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is de ligging van de wierden langs de Zuurdijk duidelijk te zien. De AHN-kaart toont ook zeer veel kruinige (bolle) percelen (zie figuur 2). Het tracé van de Zuurdijk is niet of nauwelijks als verhoging herkenbaar.

Figuur 2: Hoogteverschillen in en rondom plangebied Vlakkeriet 6 bij Houwerzijl (www.ahn.nl). De rode, oranje en gele tinten geven de relatief hoge delen van het landschap aan; de groene en blauwe tinten de relatief lage delen. Het plangebied is aangegeven met een pijl. In de inzet een detailopname van het plangebied (zwart omcirkeld) en de directe omgeving met aangepaste legendawaarden.

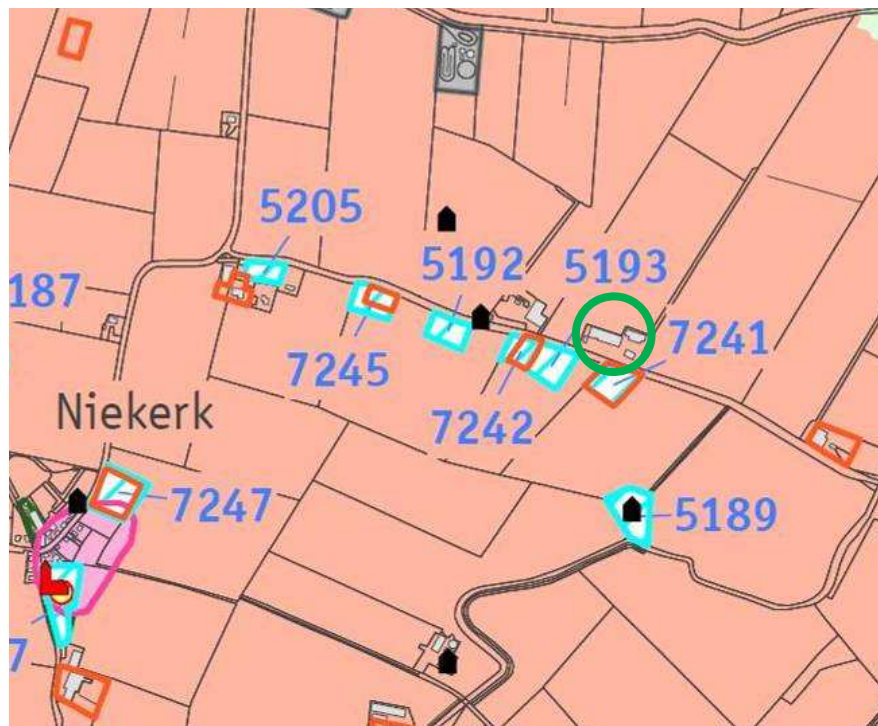
Het plangebied is niet geregistreerd op de Archeologische Monumentenkaart (AMK), noch zijn uit het plangebied archeologische waarnemingen bekend (zie bijlage: Kaart archeologie). Langs de Zuurdijk liggen meerdere huiswierden uit de middeleeuwen (AMK-terreinen 5205, 5192, 5193, 7241, 7242 en 7245) en een terrein waar sporen van een borg uit de late middeleeuwen of vroege nieuwe tijd zijn aangetroffen (AMK-terrein 5207). Ook ten zuidwesten van het plangebied ligt een terrein waarop mogelijk een steenhuis of borg heeft gestaan (AMK-terrein 7247). Ongeveer 350 meter ten zuiden van het plangebied ligt de middeleeuwse dorpswierde van Vliedorp (AMK-terrein 5189). Verder liggen in de omgeving van het plangebied de dorpswierden van Niekerk (AMK-terrein 6757) en Houwerzijl (AMK-terrein 6758), en een wierde uit de ijzertijd met daarop de resten van het middeleeuwse steenhuis Ewer (AMK-terrein 5206).

Op de kadastrale minuut van 1828 staat de boerderijplaats ten zuiden van het plangebied al weergegeven (zie figuur 3). Het plangebied zelf was in gebruik als weiland (zie bijlage Kadastrale minuut via HisGIS). Deze situatie blijft bestaan tot en met de jaren '70 van de 20ste eeuw. Op de kaart van 1982 wordt voor het eerst bebouwing aan de oostzijde van het plangebied weergegeven. In de loop van de jaren 1990 en 2000 wordt de bebouwing uitgebreid tot de huidige situatie.

Figuur 3: Uitsnede uit de kadastrale minuut van Ulrum sectie E blad 4 met daarop weergegeven de globale ligging van het huidige erf Vlakkeriet 6 bij Houwerzijl (www.watwaswaar.nl).

Op de archeologische verwachtingskaart en beleidsadvieskaart van de gemeente De Marne (RAAP, 2008) is aangegeven dat voor het plangebied een hoge archeologische verwachting geldt (roze kleur). Ook is de ligging van AMK-terrein 7241 ten zuiden van het plangebied aangegeven (lichtblauw gearceerd). De oranje omlijning geeft aan dat het hier een historische boerderijplaats betreft.

Figuur 4: Uitsnede uit de Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart van de gemeente De Marne. De ligging van het plangebied is aangegeven met een groene cirkel.

Overweging en advies

Het plangebied ligt nabij Houwerzijl op een getij-afzettingsvlakte met kleinschalig reliëf. Direct ten zuiden van het plangebied loopt de middeleeuwse Zuurdijk. Ten zuiden van deze dijk liggen de kwelderwallen en kwelderflanken waarop men vanaf de middeleeuwen wierden heeft aangelegd.

Binnen het plangebied zijn geen bekende archeologische resten in het geding. Gezien de geomorfologische situering en het ontbreken van zichtbaar reliëf in het plangebied, wordt de kans op de aanwezigheid van archeologische resten zeer klein geacht. Derhalve wordt er nader archeologisch onderzoek niet noodzakelijk geacht. Mochten tijdens de werkzaamheden onverhoopt toch archeologische resten worden aangetroffen, dan geldt krachtens de Monumentenwet (1988) een meldingsplicht. Vondsten dienen zo spoedig mogelijk te worden gemeld bij het bevoegd gezag (gemeente De Marne) en bij Libau.

Bijlagen:

- Uitsnede fysisch geografische kaart;
- Kaart archeologie;
- Kadastrale minuut via HisGIS.

Geraadpleegde literatuur, bronnen en kaarten

Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl).

ANWB, 2004. *Topografische atlas Groningen 1:25.000*. ANWB bv, Den Haag.

Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de provincie Groningen.

Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Archeologische verwachtingskaart en beleidsadvieskaart, gemeente De Marne. In: Beek, J.L. & P.C. Vos, 2008. *Regio Noord Groningen, Gemeenten De Marne, Winsum, Bedum, Ten Boer, Loppersum, Eemsum, Appingedam en Delfzijl. Archeologische verwachtingskaart en beleidsadvieskaart*. RAAP-rapport 1732.

Brood, P., A.H. Huussen & J. van der Kooi, 1999. *Nieuwe Groninger Encyclopedie*. REGIO-Projekt Uitgevers, Groningen.

Cultuurhistorische Waardenkaart Groningen. Provincie Groningen 2004.

Historisch Geografisch Informatiesysteem Groningen (www.hisgis.nl).

Luchtfoto's Google Earth/Maps.

Minuutplannen uit het begin van de negentiende eeuw en overige historische kaarten (www.watwaswaar.nl).

Schroor, M & J. Meijering, 2007. *Golden Raand, Landschappen van Groningen*. In Boekvorm Uitgevers, Assen.

Snijders, F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

Stiboka, 1985. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000*. Stiboka Wageningen.

Werkgroep dijken, 1984. *Nota Oude Groninger Dijken*. Provincie Groningen.

Archeologische periodes

paleolithicum

paleolithicum vroeg
paleolithicum midden
paleolithicum laat
    paleolithicum laat A
    paleolithicum laat B

tot 8800 v.Chr.

tot 300000 C14
300000 - 35000 C14
35000 C14 - 8800 v.Chr.
35000 - 18000 C14
18000 C14 - 8800 v.Chr.

mesolithicum

mesolithicum vroeg
mesolithicum midden
mesolithicum laat

8800 - 4900 v.Chr.

8800 - 7100 v.Chr.
7100 - 6450 v.Chr.
6450 - 4900 v.Chr.

neolithicum

neolithicum vroeg
    neolithicum vroeg A
    neolithicum vroeg B
neolithicum midden
    neolithicum midden A
    neolithicum midden B
neolithicum laat
    neolithicum laat A
    neolithicum laat B

5300 - 2000 v.Chr.

5300 - 4200 v.Chr.
5300 - 4900 v.Chr.
4900 - 4200 v.Chr.
4200 - 2850 v.Chr.
4200 - 3400 v.Chr.
3400 - 2850 v.Chr.
2850 - 2000 v.Chr.
2850 - 2450 v.Chr.
2450 - 2000 v.Chr.

bronstijd

bronstijd vroeg
bronstijd midden
    bronstijd midden A
    bronstijd midden B
bronstijd laat

2000 - 800 v.Chr.

2000 - 1800 v.Chr.
1800 - 1100 v.Chr.
1800 - 1500 v.Chr.
1500 - 1100 v.Chr.
1100 - 800 v.Chr.

ijzertijd

ijzertijd vroeg
ijzertijd midden
ijzertijd laat

800 - 12 v.Chr.

800 - 500 v.Chr.
500 - 250 v.Chr.
250 - 12 v.Chr.

Romeinse tijd

Romeinse tijd vroeg
    Romeinse tijd vroeg A
    Romeinse tijd vroeg B
Romeinse tijd midden
    Romeinse tijd midden A
    Romeinse tijd midden B
Romeinse tijd laat
    Romeinse tijd laat A
    Romeinse tijd laat B

12 v.Chr. - 450 n.Chr.

12 v.Chr. - 70 n.Chr.
12 v.Chr. - 25 n.Chr.
25 - 70 n.Chr.
70 - 270 n.Chr.
70 - 150 n.Chr.
150 - 270 n.Chr.
270 - 450 n.Chr.
270 - 350 n.Chr.
350 - 450 n.Chr.

middeleeuwen

middeleeuwen vroeg
    middeleeuwen vroeg A
    middeleeuwen vroeg B
    middeleeuwen vroeg C
    middeleeuwen vroeg D
middeleeuwen laat
    middeleeuwen laat A
    middeleeuwen laat B

450 - 1500 n.Chr.

450 - 1050 n.Chr.
450 - 525 n.Chr.
525 - 725 n.Chr.
725 - 900 n.Chr.
900 - 1050 n.Chr.
1050 - 1500 n.Chr.
1050 - 1250 n.Chr.
1250 - 1500 n.Chr.

nieuwe tijd

nieuwe tijd A
nieuwe tijd B
nieuwe tijd C

1500 - heden

1500 - 1650 n.Chr.
1650 - 1850 n.Chr.
1850 - heden

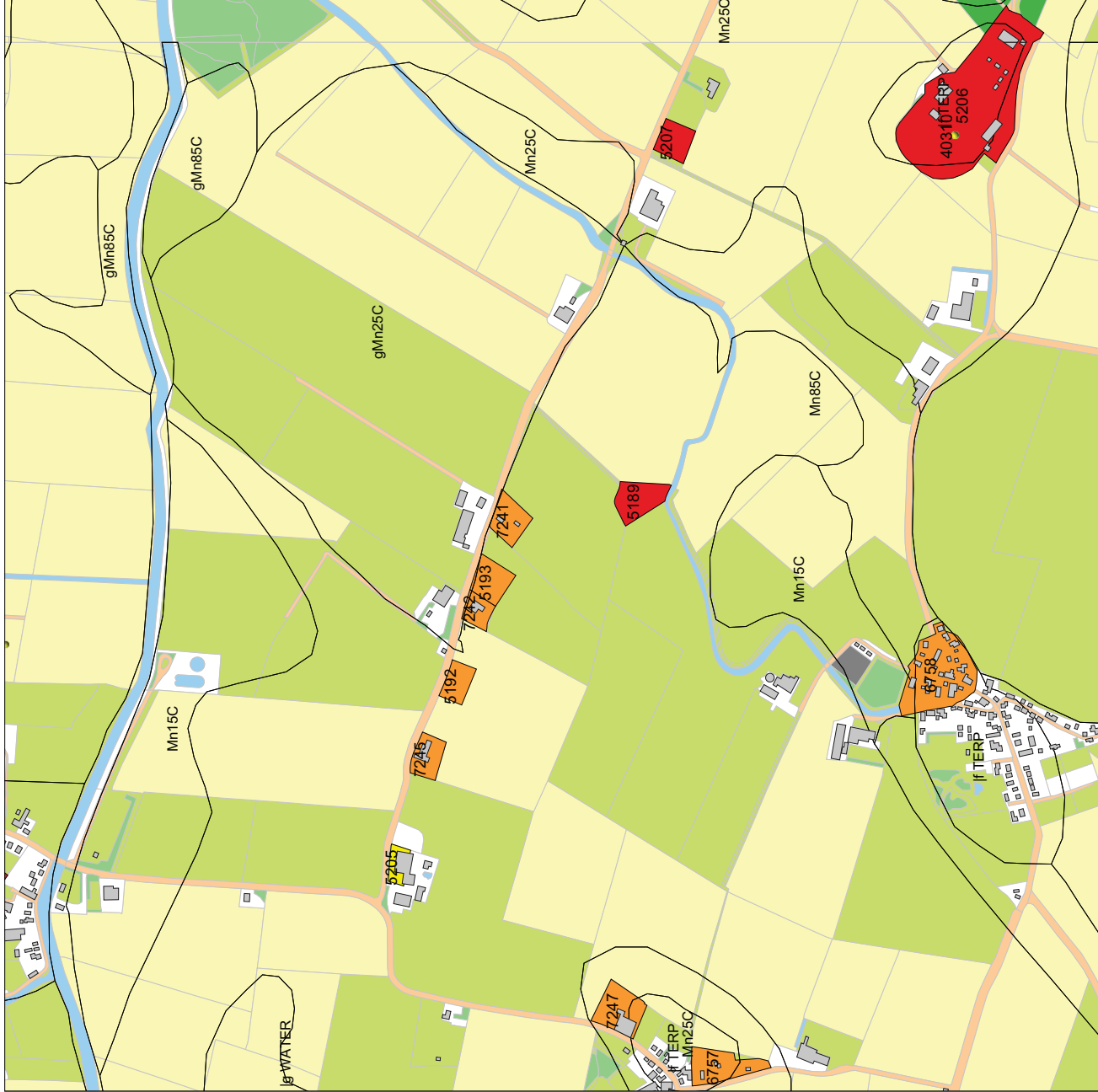

Kaart archeologie Vlakkeriet 6 bij Houwerzijl en omgeving

Combinatiekaart van AMK, bodemkaart en Archis

220098 / 596951

217736 / 594589

19-09-2012

Legenda

- WAARNEMINGEN
  - HUIZEN
  - BODEM ((c)Alterra)
- MONUMENTEN
  - archeologische waarde
  - hoge archeologische waarde
  - zeer hoge archeologische waarde
  - zeer hoge arch waarde, beschermd
- TOP10 ((c)TDN)
  - bebouwd gebied
  - doorgaande wegen
  - bos
  - bouwland
  - weiland
  - boomgaard/kwekerij
  - heide
  - zand
  - begraafplaats
  - water
  - overig bodemgebruik

0 500 m

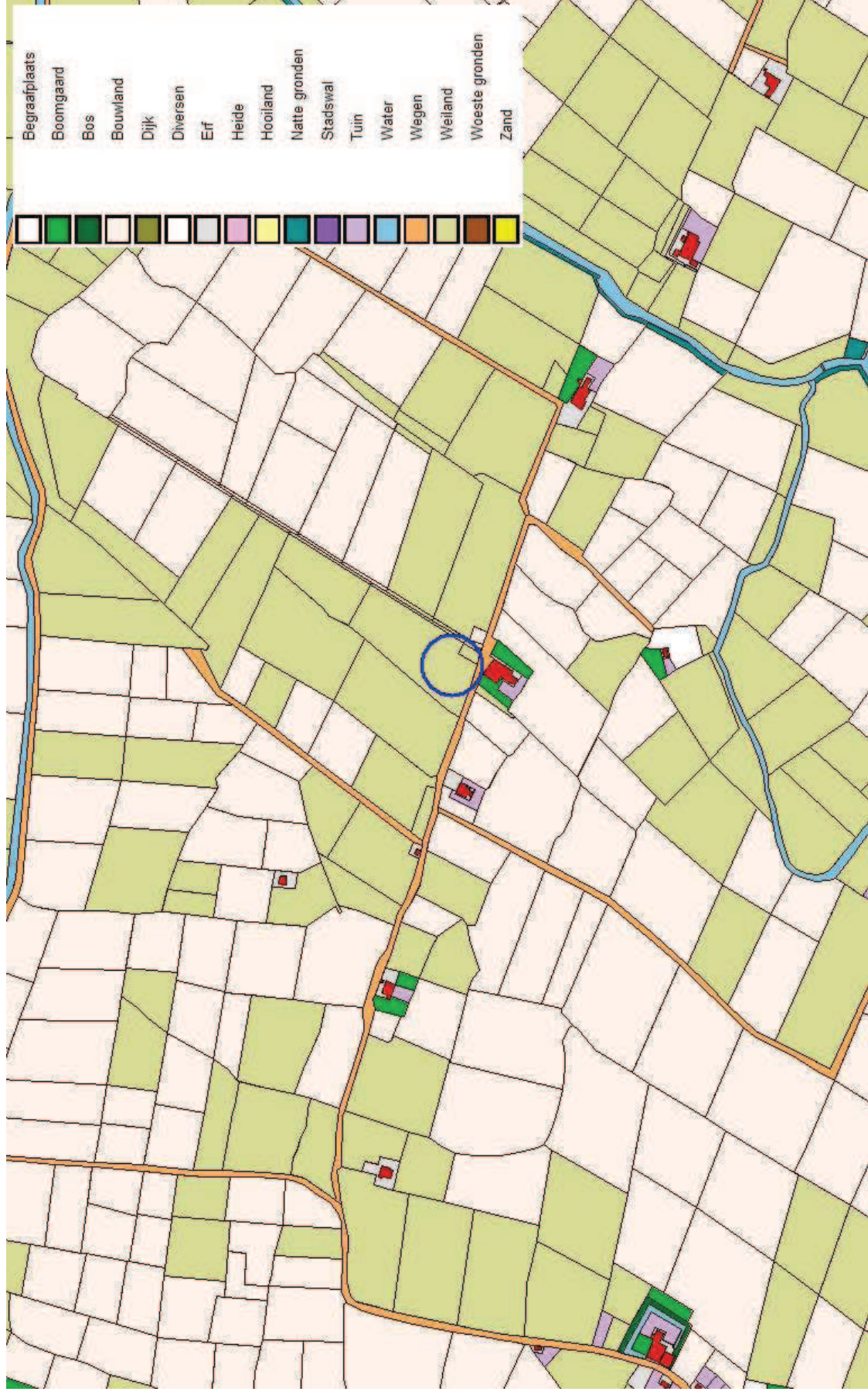

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Kadastrale minuut via HisGIS

Plangebied Vlakeriet 6 bij Houwerzijl in de blauwe cirkel